

DIKKE TORENPAD 12 KM

stromend en stilstaand water, moeras, oobos, ruigte en graslanden. De dynamiek van de rivier zorgt ook voor allerlei veranderingen, zoals oeverafslag, onderlopen bij hoog water en verplaatsen van zand. De runderen en paarden zorgen er door begrazing voor dat het gebied open blijft. In het gebied komt ook de bever voor.

hier
vrouwen

9 Drijfbrug

Hier kun je de nevengeul van de Waal oversteken door middel van een unieke drijfbrug. De delen drijven op het water en stijgen mee bij hoog water. Hierdoor kun je zelfs bij redelijk hoog water nog de overkant bereiken.

10 Zomer- en winterdijk

Dit relict herinnert aan een tijd dat hier zand werd gewonnen, een zogenaamd zandzuigersgat. Aan de overkant van de waterplas ligt een zomerdijk die de Waal 's zomers tegenhoudt. In het noorden is de winterdijk zo'n zes meter hoog, die het hoge water in de winter tegenhoudt. Langs het zuigersgat groeit oobos. Tijdens hoog water zorgen deze oobossen ervoor dat de golfslag vermindert. Daardoor hebben de dijken minder te verduren. Op de bomen groeien verschillende soorten mossen die afhankelijk zijn van overstroming. In 1995 was het kantje boord. De Waal bereikte toen zo'n hoge waterstand, dat de mensen hier moesten evacueren. De dijken stonden op het punt door te breken. Ook het kwelwater kwam binnendijks omhoog. Hierna werden de dijken direct verhoogd. In 2024 en 2025 wordt deze dijk opnieuw verhoogd.

11 De Waal

De Waal is een grote verkeersader voor de scheepvaart tussen Duitsland en Rotterdam. Veel duwboten hebben mooie namen als 'Hercules' en 'Veerhaven'. Meestal hebben deze boten zes bakken. Stroomafwaarts varen ze met twee bij drie naast elkaar en stroomopwaarts met drie bij twee naast elkaar. Bij Heesselt maakt de Waal een scherpe bocht. Dit is voor deze grote duwboten, die stroomopwaarts gaan, een moeilijk punt. Zij moeten ver van tevoren al beginnen met insturen en tevens rekening houden met de schepen die uit de sluis bij St. Andries komen. De scheepvaart gaat dag en nacht door.

Dit Klompenpad is tot stand gekomen onder coördinatie van Stichting Landschapsbeheer Gelderland in samenwerking met diverse particuliere eigenaren, vele vrijwilligers, de gemeente West Betuwe en andere partijen uit de streek. Klompenpaden zijn cultuurhistorische wandelroutes die particuliere terreinen, zoals landgoederen en boerenland, toegankelijk maken voor de wandelaar. Ze gaan zoveel mogelijk over historisch tracé en onverharde paden. Rust, kleinschaligheid en de combinatie van cultuur en natuur bepalen de sfeer en vertellen bewoners en wandelaars over de geschiedenis van hun omgeving. Ook het landschap heeft voordeel van de ontwikkeling van Klompenpaden: vaak worden landschapselementen hersteld en aangelegd. Door aan te sluiten bij lokale initiatieven als landwinkels, horeca en kamperen bij de boer wordt de economie van de streek versterkt.

Meer informatie over Klompenpaden: www.klompenpaden.nl.
Hier vindt u ook actuele wijzigingen of aandachtspunten.

Meer informatie over Stichting Landschapsbeheer Gelderland: slgelderland.nl

PRAKTISCHE INFORMATIE

- Rondwandeling gemarkeerd in twee richtingen met blauwe klompjes.
- U kunt de route verkorten tot 5 en 8 km. Dit staat op de kaart aangegeven en is onderweg gemarkeerd.
- Het is mogelijk om sommige Klompenpaden te combineren. Eventuele overstap-punten zijn aangegeven op de kaart en ter plekke in het veld.
- De nummers op de kaart verwijzen naar bezienswaardigheden langs de route die beschreven worden in deze brochure.
- Routenavigatie en informatie over landschap en cultuurhistorie is ook beschikbaar via de Klompenpaden-app.
- Het Klompenpad is niet geschikt voor kinderwagens en rolstoelen vanwege de smalle en onverharde paden. Stevig en waterdicht schoeisel wordt aanbevolen.
- Honden zijn verboden op particuliere delen van het Klompenpad om verstoring van vee en wild te voorkomen. Dit is aangegeven op de openstellingsborden die u aan het begin van het particuliere terrein vindt.

productie & eindredactie tekst	Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) Alex Olzheim, Joke van den Ban, de Klompenpadwerkgroep en het IVN
beeldmateriaal	Alex Olzheim, Rob Melchior en Gelderland Bibliotheek. Op de voorkant staat een tekening van Varik, 1774-1797 door Paulus van Liender.
opmaak met speciale dank aan	Designimals, Laura Hondshorst Klompenpadwerkgroep en de particuliere grondeigenaren.

© Stichting Landschapsbeheer Gelderland
2023, 1^e druk. Alle rechten voorbehouden

Bij vragen of opmerkingen over dit pad kunt u contact opnemen met SLG via www.klompenpaden.nl.

NIET BESTEMD
VOOR VERKOOP

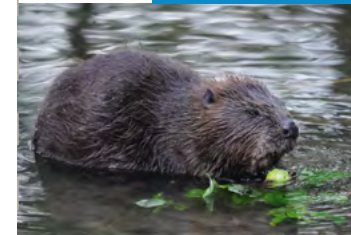
Dit Klompenpad is mede gefinancierd door de Provincie Gelderland, de Gemeente West Betuwe, Dorpstafel Varik en de Nationale Postcode Loterij.

Wandelen door
uiterwaarden,
langs de Waal en
boerenland in het
mooie buitengebied
van Varik en Heesselt

DIKKE TORENPAD 12 KM

DIKKE TORENPAD 12 KM

1 De Bol

De Bol is de los- en laadplaats voor schepen. Hier vertrekt ook het voetveer naar Heerewaarden.

Tevens is dit een camperplaats voor vijf campers. Vanaf hier vertrokken vroeger de schepen met kersen naar het westen. Bekende kers van hier was onder andere de Varikse Zwarte.

2 Dikke Toren

Al in 968 wordt de kerk samen met een kasteel genoemd in een oorkonde. De huidige toren van 35 meter dateert van ongeveer 1250 en wordt de Dikke Toren genoemd. Het oorspronkelijke dorp Varik zal hieromheen gelegen hebben. Maar door overstromingen en dijkverleggingen staat deze toren nu vrij ver van het huidige centrum van Varik. Deze toren is in de zomer op zondag te beklimmen. Vlakbij langs de dijk heeft hier vroeger één van de drie kastelen gestaan van de adellijke familie Van Varick.

Onder aan de dijk naast de Dikke Toren woont sinds 1967 kunstenaar Willem den Ouden (Haarlem, 18 maart 1928). Hij is één van de beste hedendaagse landschapschilders in Nederland. Hij geniet vooral bekendheid door de schilderijen, aquarellen, tekeningen, etsen en litho's die hij in de afgelopen vijftig jaar maakte van het landschap aan de Waal bij Varik. In Tiel is in de Waalgalerie een permanente tentoonstelling van hem en zijn overleden vrouw en kunstenares Ferry Alink.

Zon boven de Waal, 2003, Willem den Ouden

hier vrouwen

De drijfbrug over een nevengeul van de Waal

3 Stokerij Lubberhuizen

Het oude brandweehuisje van Varik is nu het hart van de stokerij. Hier bevindt zich namelijk de stookketel waarin fruit, voornamelijk uit de Betuwe, na gisting, tot de edelste Eau de Vie wordt gestookt. Een zeer geliefde drank is 'Betuws goud', een soort Calvados. Elke eerste zaterdag van de maand worden hier rondleidingen gegeven, waarbij je natuurlijk ook kunt proeven.

4 Katholieke kerk: H.H. Petrus en Paulus

De bouw van deze kerk was in 1877-1879. De architect was A. Tepe. Het is een pseudobasiliek in neo-gotische stijl. De kerk is meestal open en zeker de moeite waard om te bezichtigen. Deze kerk is zo groot omdat er veel katholieken in Varik wonen. Ook dient de kerk als streekkerk.

5 Kwelkade

De kwelkade is een lage binnendijk die ervoor zorgt dat, als de Waal hoog staat en het kwelwater onder de dijk doorloopt, het achterland niet verder overstromt. Het water blijft dan tussen de kwelkade en de dijk.

6 Protestantse kerk van Heesselt

De protestantse kerk in Heesselt is in 1887 gebouwd. De éénbeukige neogotische kerk met driezijdige koorsluiting onder zadeldak is aangebouwd tegen de laat 15e-eeuwse toren. De kerk dient tevens als

historisch cultureel centrum, waar regelmatig exposities zijn van kunstenaars uit de omgeving.

In Heesselt heeft jarenlang een steenfabriek gestaan, die straatstenen bakte. De buitendijkse huisjes werden door de eigenaar van de steenfabriek gebouwd voor de werknemers. Dit werd de 'neie buurt' genoemd. De binnendijkse huisjes werden door de smeden bewoond en dit was de 'smeebuurt'. De 'oude buurt' was in de Donkerstraat. Nu is daar de theetuin Riverlounge.

7 Vloedschuur uit 1841

Bij deze oude boerderij staat nog een authentieke vloedschuur. Vloedschuren werden gebouwd op een natuurlijke of door mensen aangelegde verhoging in het landschap. De functie van deze schuren was dat men het vee en de oogst hiernaartoe kon brengen bij overstromingen van het omliggende land. Van binnen is de schuur nog in oorspronkelijke staat bewaard gebleven. Onder deze vloedschuur bevindt zich nog een aardappelkelder.

8 Heesseltse uiterwaarden

De Heesseltsche uiterwaarden liggen in het rivierengebied tussen de dorpen Heesselt en Opijnen in de gemeente West Betuwe. Dit gebied is overloopgebied van de Waal. Bij hoog water kan het dus voorkomen dat je er maar deels of zelfs helemaal niet in kunt. De Heesseltsche uiterwaarden zijn van 2016 tot 2019 opnieuw ingericht voor het project Ruimte voor de Rivieren. Het is een natuurgebied met waterpartijen met verschillende dieptes,

Hoog water in de Waal in 1995 met de Dikke Toren

DIKKE TORENPAD 12 KM

- Dikke Torenpad
- routeverkorter
- overstaproute
- Ynenpad
- Zandslagenpad

0 1 Km

hier vrouwen

- Startpunt** → Bij de veerstoep de Bol in Varik.
- Opstappunt** → Kerklaan in Heesselt.
- Openbaar vervoer** → Bushalte Varik, Kerkstraat 3 in Varik.
- Horeca** → Het veerhuis B&B Veerhuis, Waalbandijk 8 in Varik.
- Riverlounge Heesselt, Steenfabriek 3 in Heesselt.**

Kijk op klompenpaden.nl voor dit pad voor actuele informatie en routewijzigingen. Website en Klompenpaden app hebben altijd de meest actuele informatie.

Te gast op het erf en boerenland

Klompenpaden lopen regelmatig over het erf van een boer, langs een beekje of over een sloot. Vaak is dit privéterrein. Er wordt nauw samengewerkt met boeren en grondeigenaren die recreatief medegebruik toestaan. Zonder hun toestemming waren er niet zoveel Klompenpaden.

Honden verboden

Als wandelaar ben je te gast. Het betreden van privéterrein wordt aangegeven met een speciaal openstellingsbord. Er geldt een hondenverbod. Honden kunnen onrust veroorzaken bij vee, wild of

weidevogels. Daarnaast kunnen ze ziekten verspreiden.

Daarom zijn honden verboden op Klompenpaden.

Wij danken u voor uw begrip.

HOE WERKT DEZE DOWNLOADBARE BROCHURE

Download deze brochure en druk het af in kleur (dubbelzijdig, gespiegeld langs korte zijde) voordat u gaat wandelen. U krijgt dan de brochure + de wandelkaart geprint. De brochure kunt u als een echte folder vouwen over de aangegeven grijze lijnen. Deze brochure bevat altijd de meest actuele informatie.

hier vrouwen

Oude aquarel uit 1777 van het Huys Varick

Kastelen

Varik was in de middeleeuwen een heerlijkheid. De heer van Varick woonde in een kasteel aan de dijk bij de molen. Varik had toen zelfs drie kastelen en later nog een herenhuis: 't Huys Varick, De Hondswinkel, Huys Wyenraede en landhuis Boschstein.

Fruitteelt

In Varik en Heesselt zijn veel fruitbomen, voornamelijk appels, peren en kersen. Een beroemde oude kersensoort is de Varikse zwarte. Op een enkele plaats zie je hier nog hoogstambomen. Bij nachtvorst in het voorjaar worden veel boomgaarden nat gespoten, wat een prachtig gezicht is. Het ijs dat ontstaat beschermt de knoppen tegen de vorst.

Ontdek het afwisselende buitengebied van Varik en Heesselt. Wandelen door de uiterwaarden en genieten van de vogels en de natuur. Hier kun je de Waal en de uiterwaarden van dichtbij ervaren. Klompen aan, rugzak op en gaan!

Tachtigjarige Oorlog

Tijdens de Tachtigjarige Oorlog lag het leger van Maurits in 1599 hier aan de Waal. Aan de overkant lagen de Spanjaarden bij fort Sint Andries. Maurits liet zelfs een nevengeul graven om de schepen veilig door te laten varen: het Nassaukanaal. Ook liet hij bij Heerewaarden tegenover Varik het fort Voorne (ook fort Nassau genoemd) bouwen om zo de Spanjaarden verder weg te drijven en fort Sint Andries in beslag te nemen. Langs de Waal werden reduyten gebouwd om de Spanjaarden in de gaten te houden. Reduyten of redouten waren een soort wachttorens. Er is helaas niet veel meer te zien van de nevengeul, fortificaties en andere bouwwerken.

Kaart van Johannes Bleau uit 1599. Het noorden is beneden.

